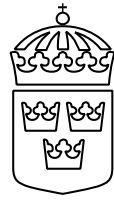

Promemoria

Nya övergångsbestämmelser med anledning av tillståndsplikt för privata tandvårdgivare

Socialdepartementet
S2026/01205

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Författningsförslag	4
2.1	Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)	4
2.2	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd	5
3	Tillståndsplikt för privata vårdgivare inom tandvård.....	6
4	Ny övergångsbestämmelse i patientsäkerhetslagen	6
5	Ny övergångsbestämmelse i förordningen om statligt tandvårdsstöd	7
6	Ikraftträdandebestämmelser	8
7	Konsekvenser.....	9
7.1	Konsekvenser för patienter	9
7.2	Konsekvenser för privata vårdgivare.....	9
7.3	Konsekvenser för staten	9
7.3.1	Konsekvenser för statligt tandvårdsstöd.....	9
7.3.2	Konsekvenser för Försäkringskassan	10
7.3.3	Konsekvenser för Inspektionen för vård och omsorg	10
7.3.4	Konsekvenser för felaktiga utbetalningar m.m.....	10
7.4	Övriga konsekvenser	10
8	Författningskommentar.....	10

1 Sammanfattning

I promemorian föreslås nya övergångsbestämmelser till lagen (2025:1302) om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) och förordningen (2025:1441) om ändring i förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd.

Förslaget innebär att en privat vårdgivare som före den 1 januari 2026 hade påbörjat verksamhet som omfattas av tandvårdslagen (1985:125) men inte anmält denna till Inspektionen för vård och omsorg får fortsätta bedriva verksamheten utan tillstånd trots att en ansökan om tillstånd inte har getts in senast den 2 mars 2026 i enlighet med gällande övergångsbestämmelser. Under förutsättning att ansökan ges in före den 1 januari 2027 ska verksamheten få fortsätta att bedrivas till dess att ansökan har prövats slutligt.

Det föreslås även att en vårdgivare som har rätt att bedriva tandvårdsverksamhet utan tillstånd med stöd av patientsäkerhetslagen inte ska kunna bli avansluten från Försäkringskassans elektroniska system för statligt tandvårdsstöd på den grunden att verksamheten inte förekommer i vårdgivarregistret, under förutsättning att anmälan lämnas in före den 1 januari 2027.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs i fråga om patientsäkerhetslagen (2010:659) att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2025:1302) om ändring i den lagen ska införas en ny punkt, 4, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4. En privat vårdgivare som före den 1 januari 2026 påbörjat verksamhet som omfattas av tandvårdslagen (1985:125) men inte anmält denna till Inspektionen för vård och omsorg får, trots det som sägs i punkten 3 och under förutsättning att en ansökan om tillstånd enligt denna lag har getts in till Inspektionen för vård och omsorg före den 1 januari 2027, fortsätta att bedriva verksamheten utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt.

Denna lag träder i kraft den 30 augusti 2026.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2025:1441) om ändring i den förordningen ska införas en ny punkt, 5, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5. Bestämmelsen i 19 § andra stycket 1 tillämpas inte för en privat vårdgivare som enligt patientsäkerhetslagen (2010:659) har rätt att utan tillstånd bedriva verksamhet som omfattas av tandvårdslagen (1985:125).

Denna förordning träder i kraft den 30 augusti 2026.

3 Tillståndsplikt för privata vårdgivare inom tandvård

Den 1 januari 2026 infördes tillståndsplikt för privata vårdgivare som bedriver verksamhet enligt tandvårdslagen, se propositionen Stärkt kontroll över tandvårdssektorn (prop. 2025/26:7). Tillståndsplikten regleras i patientsäkerhetslagen och ärendena handläggs av Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Syftet med tillståndsplikten är att stoppa oseriösa aktörer och värna kvalitet och patientsäkerhet inom tandvården. Genom att färre oseriösa aktörer inträder på marknaden får marknaden en sundare konkurrens vilket även gynnar privata vårdgivare.

Ur ett patientsäkerhetsperspektiv är det angeläget att tidigt kunna ingripa mot olämpliga vårdgivare. Innan tillståndsplikten infördes kunde oseriösa vårdgivare utestängas från möjligheten att bedriva tandvård först när missförhållanden hade uppmärksammats vid en tillsyn av IVO. Nu gäller att vårdgivare som inte uppfyller de krav som uppställs i lagen i stället kan utestängas från marknaden redan innan verksamheten påbörjas. Tillståndsplikten syftar också till att skydda och upprätthålla förtroendet för landets välfärdssystem genom att förhindra felaktiga utbetalningar. I och med att systemet med statligt tandvårdsstöd är i hög grad automatiserat skapas en effektiv grindvaktsfunktion in till systemet.

4 Ny övergångsbestämmelse i patientsäkerhetslagen

Förslag: En vårdgivare som före den 1 januari 2026 påbörjat verksamhet som omfattas av tandvårdslagen men inte anmält denna till Inspektionen för vård och omsorg ska, under förutsättning att en ansökan om tillstånd har getts in till inspektionen före den 1 januari 2027, få fortsätta att bedriva verksamheten utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt.

Skälen för förslaget

Efter förslag i propositionen Stärkt kontroll över tandvårdssektorn (prop. 2025/26:7) infördes övergångsbestämmelser i patientsäkerhetslagen. Punkten 3 i övergångsbestämmelserna ger vårdgivare, som före den 1 januari 2026 påbörjat verksamhet som omfattas av tandvårdslagen men inte anmält verksamheten till vårdgivarregistret hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO), en möjlighet att fortsätta bedriva verksamhet fram till dess att ansökan om tillstånd har prövats slutligt, under förutsättning att ansökan getts in till IVO före den 3 mars 2026. I propositionen konstaterades att utan särskilda övergångsbestämmelser skulle samtliga privata vårdgivare inom tandvården bli förhindrade att fortsätta sin verksamhet så

fort bestämmelserna om tillståndsplikt trädde i kraft. Förutom att det skulle kunna få negativa följder för vårdgivarnas verksamhet och för patienternas tandhälsa skulle det ställa IVO inför en stor utmaning att omgående hantera alla tillståndsansökningar. För verksamhet som påbörjats men som inte anmälts till vårdgivarregistret sågs ett krav på tillstånd som mer påkallat än för anmäld verksamhet, eftersom dessa vårdgivare kan ha undgått tillsyn. Av detta skäl bestämdes att tiden som sådana vårdgivare skulle få fortsätta att bedriva verksamhet utan att de ansökt om tillstånd skulle begränsas till två månader efter ikraftträdandet. En vårdgivares skyldighet att anmäla sig till vårdgivarregistret en månad innan verksamhet påbörjas har varit reglerad sedan 1997, se 7 § lagen (1996:786) om tillsyn över hälso- och sjukvården, därefter 2 kap. 1 § patientsäkerhetslagen.

Tandvårdsmarknaden har inför den 1 januari 2026 behövt anpassa sin verksamhet till dels reformen om ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård, dels reformen om stärkt kontroll över tandvårdssektorn vilken bl.a. omfattar tillståndsplikten för privat tandvårdsverksamhet. Det är två omfattande reformer som lanserats på kort tid och det har nu visat sig att det finns vårdgivare som inte fullt ut tagit till sig av förändringarna, trots att bl.a. berörda myndigheter har informerat om de nya lagkraven på olika sätt, både genom information direkt till vårdgivarna och genom information i olika forum. Den privata tandvården domineras av företag som enbart har ett fåtal anställda. Efter att bestämmelserna om tillståndsplikt trätt i kraft har synpunkter inkommit från enskilda vårdgivare om att övergångsbestämmelsernas tidsram i fråga om vårdgivare som inte varit anmälda till vårdgivarregistret före den 1 januari 2026 varit alltför snäv.

En för sent inkommen ansökan från en vårdgivare innebär att verksamheten inte får bedrivas under tiden då ansökan prövas. I dagsläget kan det dessutom konstateras att IVO:s tid för handläggning uppgått till flera månader. Detta innebär alltså negativa konsekvenser för vårdgivarna och en osäkerhet för de patienter som har pågående behandlingar som riskerar att inte kunna slutföras eller vars behandlingstid förlängs. Det finns därför starka skäl för att utsträcka möjligheten för dessa vårdgivare att ansöka om tillstånd och därmed att få fortsätta sin verksamhet under tiden som ansökan prövas. Förutsättningen härför bör vara att en ansökan lämnas in senast den 31 december 2026. Bestämmelsen innebär att risken för att patienters pågående behandling avbryts hos vårdgivaren minskar, samtidigt som den ursprungliga avsikten med systemet med tillståndsplikt kvarstår.

5 Ny övergångsbestämmelse i förordningen om statligt tandvårdsstöd

Förslag: Försäkringskassan ska inte få avansluta privata vårdgivare som har rätt att utan tillstånd bedriva tandvårdsverksamhet med stöd av patientsäkerhetslagen från det elektroniska systemet för statligt

tandvårdsstöd av det skälet att verksamheten inte förekommer i vårdgivarregistret.

Skälen för förslaget

Förslaget i avsnitt 4 får även påverkan på övergångsbestämmelserna i förordningen om statligt tandvårdsstöd.

Av 19 § andra stycket 1 förordningen om statligt tandvårdsstöd framgår att Försäkringskassan ska besluta att anslutningen till det elektroniska systemet för statligt tandvårdsstöd ska upphöra för verksamhet som inte förekommer i vårdgivarregistret hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Av övergångsbestämmelserna till de ändringar som gjordes i förordningen med anledning av reformen om tillståndsplikt framgår dock att detta inte gäller för en privat vårdgivare som före den 1 januari 2026 har påbörjat tandvårdsverksamhet men inte anmält denna till IVO, om vårdgivaren har gett in en ansökan om tillstånd enligt patientsäkerhetslagen till inspektionen före den 3 mars 2026. I dessa fall får avanslutning inte ske fram till dess att ansökan om tillstånd har prövats slutligt.

I och med att övergångsperioden enligt förslaget i avsnitt 4 föreslås bli förlängd till den 1 januari 2027, behöver det införas en ny övergångsbestämmelse i förordningen om statligt tandvårdsstöd så att berörda vårdgivare inte avansluts utan patienterna även fortsättningsvis kan få del av sitt tandvårdsbidrag och sin tandvårdsersättning. Enligt uppgifter finns det för närvarande ca 12 500 patienter som, om detta förslag inte genomförs, inte kan få tandvårdsstöd, trots att vårdgivarna med stöd av patientsäkerhetslagen har rätt att bedriva verksamhet utan tillstånd.

6 Ikraftträdandebestämmelser

Förslag: De nya övergångsbestämmelserna ska träda i kraft den 30 augusti 2026.

Skälen för förslaget

De nuvarande övergångsbestämmelserna i patientsäkerhetslagen respektive förordningen om statligt tandvårdsstöd för vårdgivare som inte har anmält sin verksamhet till vårdgivarregistret före den 1 januari 2026 gällde till och med den 2 mars 2026. De nya övergångsbestämmelserna bör därför träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 30 augusti 2026.

7 Konsekvenser

7.1 Konsekvenser för patienter

Att vård kan ges utifrån patientens behov är väsentligt. Den förlängda övergångsperioden enligt avsnitt 4 innebär en lättnad för den som är i behov av tandvård eller behöver få en pågående behandling slutförd av en privat vårdgivare som inte fanns anmäld i vårdgivarregistret hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO) den 1 januari 2026 och som inte heller ansökt om tillstånd före den 3 mars 2026. Om förslaget inte införs kan patienter till berörda vårdgivare inte längre få vård hos den behandlare man tidigare vänt sig till, alternativt har en pågående behandling hos. Beroende på var i landet patienten är bosatt är det inte heller givet att en ny vårdgivare med enkelhet kan anlitas.

Om patienten är berättigad till statligt tandvårdsstöd möjliggörs sådant stöd även fortsatt genom förslaget i avsnitt 5 för den behandling som patienten behöver under tiden som vårdgivarens ansökan om tillstånd prövas. I dag bedöms 12 500 patienter påverkas.

7.2 Konsekvenser för privata vårdgivare

Den privata tandvården omhändertar ungefär 70 procent av vuxentandvården i landet. Förslaget får konsekvenser för den kategori av privata vårdgivare som inte har anmält sin verksamhet till IVO före den 1 januari 2026 då tillståndsplikten trädde i kraft.

För de vårdgivare som inte har anmält sin verksamhet till IVO och som missat tidsgränsen för när en ansökan senast ska lämnas in i enlighet med befintliga övergångsbestämmelser innebär förslaget en ny möjlighet att lämna in en ansökan och att därmed fortsätta bedriva verksamhet under tiden som ansökan handläggs.

Förslaget får inga straffrättsliga konsekvenser. En privat vårdgivare som, i strid med ett förbud från IVO, fortsätter att bedriva verksamhet kommer dock även fortsättningsvis att kunna dömas till straffansvar.

För vårdgivare som är anslutna till det elektroniska systemet för statligt tandvårdsstöd innebär förslaget att möjligheten att erbjuda patienten den tandvårdsersättning patienten är berättigad till bibehålls. Inom statligt tandvårdsstöd finns det 56 vårdgivare som utför behandlingar inom stödet som inte finns i vårdgivarregistret i dag.

7.3 Konsekvenser för staten

7.3.1 Konsekvenser för statligt tandvårdsstöd

Förslaget medför inga konsekvenser på tandvårdsanslaget.

7.3.2 Konsekvenser för Försäkringskassan

Förslaget innebär att myndigheten under perioden från ikraftträdandet till och med den 31 december 2026 inte kan avansluta en vårdgivare som är ansluten till det elektroniska systemet men som inte finns med i vårdgivarregistret. Förslagen innebär inga konsekvenser för myndighetens kostnader.

7.3.3 Konsekvenser för Inspektionen för vård och omsorg

Inspektionen för vård och omsorg får genom förslaget möjlighet att pröva inkomna ansökningar utan att handläggningstiden får en negativ påverkan på patientens möjlighet till att besöka sin ordinarie vårdgivare och slutföra pågående behandling. Förslagen innebär inga konsekvenser för myndighetens kostnader.

7.3.4 Konsekvenser för felaktiga utbetalningar m.m.

Förslaget innebär en risk att berörda myndigheter inte kan stoppa eller utestänga oseriösa aktörer från att verka som privata vårdgivare under den tid som övergångsbestämmelserna föreslås gälla. Detta kan leda till att reformens positiva effekter om bl.a. sundare konkurrens och minskade felaktiga utbetalningar delvis inträder vid en senare tidpunkt.

7.4 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, sysselsättningen eller den offentliga servicen i olika delar av landet eller möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Förslaget medför inga konsekvenser för jämställdheten då de avser att vara könsneutrala systemförändringar.

Förslaget bedöms inte heller få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar eller villkor i övrigt.

Förslaget rör inte frågor som är reglerade i EU-rätten.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

4. En privat vårdgivare som före den 1 januari 2026 påbörjat verksamhet som omfattas av tandvårdslagen (1985:125) men inte anmält denna till Inspektionen för vård och omsorg får, trots det som sägs i punkten 3 och under förutsättning att en ansökan om tillstånd enligt denna lag har getts in till Inspektionen för vård och

omsorg före den 1 januari 2027, fortsätta bedriva verksamheten utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt.

Övergångsbestämmelsen, som är ny, innebär att en privat vårdgivare som före den 1 januari 2026 påbörjat tandvårdsverksamhet men inte anmält denna till Socialstyrelsens s.k. vårdgivarregister, får fortsätta att bedriva verksamheten utan tillstånd trots att vårdgivaren inte ansökt om tillstånd inom den tidsram som anges i punkt 3 i ikraft- och övergångsbestämmelserna, dvs. före den 3 mars 2026. Förutsättningen är att vårdgivaren ger in en ansökan till Inspektionen för vård och omsorg senast den 31 december 2026. Verksamheten får då fortsätta att bedrivas utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt, dvs. till dess att ett beslut fattats som har fått laga kraft.

Övervägandena finns i avsnitt 4.